

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГАЛИЦЬКИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В'ЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА
ЮРИДИЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

Кафедра права

КУРСОВА РОБОТА
З дисципліни
Кримінальне право України (особлива частина)
на тему:
«Кримінальна відповідальність за бандитизм»

Виконала:

Студентка групи Пб-11

Петрик Тетяна

Науковий керівник

Томчук І.О

Тернопіль, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I Історичні аспекти кримінальної відповідальності за вчинення бандитизму.....	6
РОЗДІЛ II Характеристика складу злочину, передбаченого статтею 257 кримінального кодексу України.....	9
2.1 Поняття бандитизму.....	9
2.2Об’єктивні ознаки бандитизму.....	10
2.3Суб’єктивні ознаки бандитизму.....	13
РОЗДІЛ III Кримінально - правові проблеми кваліфікації бандитизму	17
РОЗДІЛ IV Відповідальність за бандитизм у кримінальному законодавстві зарубіжних країн.....	24
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

ВСТУП

Актуальність теми. Організована злочинність є дуже поширена в світі, найбільш актуальною є з корисливо-насильницьким спрямуванням, на даний час однією з найбільших загроз для системи внутрішньої безпеки життя та здоров'я, майна громадян будь-якої держави. Однією з найнебезпечніших форм прояву організованої злочинності є бандитизм. Дивлячись на останні події в Україні, коли на тлі політичної та соціальної кризи в державі все частіше створюються організовані злочинні групи, виникають незаконні воєнізовані формування, є наявною велика кількість зброї, що на незаконних підставах знаходиться у володінні окремих осіб і рух якої дуже важко проконтролювати або відстежити, стає зрозумілим чому збільшується кількість вчинюваних злочинів з використанням вогнепальної зброї, вибухівки як окремими особами, так і озброєними злочинними угрупованнями. Усе це примушує до вжиття з боку держави заходів спрямованих на протидію бандитизму.

Ступінь розробки теми. Вагомим внеском у розроблення проблематики кримінально-правових ознак банди та інших організованих злочинних об'єднань є дослідження Д. П. Альошина, М. І. Бажанова, В. В. Бедриківського, Ф. Г. Бурчака, В. В. Василевича, В. А. Владімірова, Р. Р. Галіакбарова, Л. Д. Гаухмана, О. В. Головкіна, П. І. Гришаєва, Н. О. Гуторової, Л. М. Демидової, М. Д. Дурманова, С. В. Дьоменка, В. П. Ємельянова, С. О. Єфремова, Г. П. Жаровської, І. В. Іваненка, М. Г. Іванова, О. О. Кваші. Однак недостатньо дослідженими залишились питання кримінальної відповідальності за бандитизм у зарубіжному законодавстві. Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє запозичити кращі надбання інших країн у протидії цьому виду злочинів і використати їх під час удосконалення вітчизняного законодавства.

Об'єктом дослідження є кримінальна відповідальність за бандитизм.

Мета роботи дослідження кримінальної відповідальності за бандитизм в Україні та інших державах.

Завдання дослідження є:

- 1) Визначити родовий та безпосередній об'єкти бандитизму, його місце в системі норм та інститутів кримінального права;
- 2) проаналізувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки бандитизму;
- 3) здійснити дослідження проблем кваліфікації бандитизму;
- 4) виявити недоліки норми, що передбачає кримінальну відповідальність за бандитизм.

Предметом дослідження виступає чинне кримінальне законодавство взагалі й те, що передбачає кримінальну відповідальність за бандитизм зокрема, практика його застосування, вітчизняне кримінальне законодавство минулих років, кримінальне законодавство зарубіжних країн,

Методами дослідження курсової роботи є описовий та порівняльний

РОЗДІЛ I. Історичні аспекти кримінальної відповідальності за вчинення бандитизму

Бандитизм згадується в давньоруській державі “Руській правді”. За часів Київської Русі під таким твердженням слугувало поняття розбій.

У Короткій Правді встановлюється відповідальність за види умисного вбивства в розбої. Дане карне поняття у давньоруській державі вважалося таким як особливо тяжким злочином. В статті 3 та 7 Просторової Правди закріплені норми стосовно вбивства в розбої за яке законодавцем передбачалась вища міра покарання до злочинця та його сім’ї.

Визначною подією у розвитку кримінального законодавства 15 ст. стало видання Судебника Казимира 1468 року.

Початком зародження бандитизму відбулося наприкінці 15 століття та на початку 16 століття почали з’являтися угруповання злочинців у 1649 було введено поняття "скоп", яке зазначалось в Соборному Уложенні яке практично конкретизувало поняття співучасті [1, ст 236].

Зробивши порівняння можна зазначити, що в Руській Правді та Судебникові карне визначення бандитизму на законодавчому рівні того часу, мало більш обґрунтоване розуміння даного діяння що дозволяло конкретніше характеризувати його. А у Литовському Статуті поняття бандитизму зазначалось через термін “кгвалтомъ”, під яким розуміється збройний напад, пов’язаний із насильством. Крім цього, у Статуті законодавцем закріплено підвищену суспільну небезпеку цього діяння – озброєна група нападників.

Згодом, на Правобережній та Лівобережній Україні поширюється законодавство Російської імперії про кримінальну відповідальність. Так, у 1845 році на території нашої держави поширюється “Уложение о наказаниях уголовных и исправительных”, яке згодом стало одне із основних законодавчих актів в галузі кримінального права.

Основним документом було прийнято взяти “Соборне уложения”. В першій частині “Уложення” 1845 року виявили першу згадку про бандитизм яка на той момент називалась шайка яка виступало видом співучасті, що було

обтяжуючою обставиною при вирішенні покарання вперше. Проте наскільки було вже досліджене це поняття законодавець не зміг дати детальної його характеристики і до кінця не розкрив сутті поняття .

У законодавстві Російської імперії в Кримінальному уложенні 1903 року, не містилося понять ні банди, ні групи, а для характеристики групових злочинів вживалися такі поняття, як "згряя", "злонамірена згряя" та "спільнота", а у главі 11 статті 104 Уложення була визначена кримінальна відповідальність за участь у зграї .

З розвитком суспільства на початку 20 століття був створений апарат для боротьби із злочинністю . Даний апарат був створений у поліцейському управлінні у кшталт розшукових відділень в якого була визначена спеціалізація за розбоями, крадіжками, грабежами ,підпалами ,вбивством різними видами обману. Але певній спеціалізації не містилось вказівок на озброєні зграї або банди, тому в той час вони не виділялись,ні в законодавчій, ні в правоохоронній практиці, хоча і були досить поширені.

Збереглися відомості про злочинну діяльність зграї, яка віднайшла свій початок у Чернігівській губернії приблизно у 1907–1908 роках і скоїли понад 32 озброєні крадіжки та чотири вбивства. До її складу входило вісім осіб, при цьому поводитир найняв сорок сім членів в дану організацію в них була жорстока дисципліна якщо грабіжники приховували прибуток учасники були розстріляні.

Вчинення злочинних дій зграї говорило про те ,що органи поліції не мали ні підготовки ні розуміння, як протидіяти такій організації,як застосовувати способи і методи протидії . Але згодом у 1910-1913 році Катеринославським, Єлизаветградським відділенням поліції були затримані декілька зграй грабіжників які були озброєні і небезпечні для суспільства

Після таких затримань поліція винесла звіт в якому було вказано, що затримали близько 7 суспільно небезпечних зграй що налічувало близько 98

осіб. Згодом у Забайкалі були впіймані ще 3 зграї які вчиняли великі напади на мирне населення.

Вперше поняття "бандитизму " було визначено у Декреті РНК РРФСР від 20 липня 1918 року "Про суд", яким було зазначено підсудність Місцевих Народних судів та Окружних народних судів, вони розглядали справи про бандитизм поряд із справами про гвалтування, посягання на людське життя, підробку, хабарництво та спекуляцію грошових знаків, вони були віднесені до компетенції Окружних народних судів [2].

У законодавстві радянського періоду бандитизму приділялася особлива увага, оскільки він входив до групи злочинів, які були направлені проти революції.

Відповідно до Декрету РРФСР "Про вилучення з загальної підсудності у місцевостях, оголошених на військовому стані" від 20.07.1919 року, було вперше визначене поняття бандитизму яке характеризувалось, участю у самій зграї яка створена для вбивств грабежів насилля і розбою.

14 лютого 1936 року Президія Верховного Суду РРФ своєю ухвалою визначила, що "грабіж, а тим більше груповий, із застосуванням насильства, повинен кваліфікуватися за ст. 59-3 КК, незалежно від того чи були звинувачувані озброєними чи ні".

Більш ширша практика застосування статті знаходила своє відображення на Заході України та Прибалтиці де угруповання з великою кількістю осіб вчиняли озброєні напади на населення. Відповідно до Пленуму Верховного Суду СРСР від 25.10.1959 року характеризуючи судову практику можна зазначити що під час бандитського нападу відбування насильство згвалтування грабіж чи розбій то це потрібно кваліфікувати тільки за цією статтею оскільки ці дії входять до об'єктивної сторони злочину та належать до групи злочинів проти власності. Така позиція Верховного Суду має своє підтвердження оскільки у 1975 році було винесено постанову ПВСУ СРСР "Про судову практику у справах про умисне вбивство", в якій зазначалось що обтяжуючою

обставиною при бандитизмі вважається вбивство особи але в такому випадку нам потрібна додаткова кваліфікація за ст. 102 Кримінального кодексу СРСР.

Характеризуючи практику 1994 року ПВСУ у своїй постанові від 1.04.1994 р. "Про судову практику у справах про злочини проти життя і здоров'я людини" рекомендував кваліфікацію вбивства яке було вчинене при бандитському нападі як сукупність злочину та ввести більш жорсткіше покарання учасникам такого злочину .

В країні бурували політичні непорозуміння причиною цього стало те що у 80 роках минулого століття злочин бандитизму вжився державним такі злочини мали розглядатись на першому місці а їх записували як нетипові правопорушення .

Невдовзі з середини 81 років в країні виникла соціально-економічна проблема появилось багато тіньового капіталу, що призвело до виникнення нових форм злочинних організацій яке відображалось у вигляді рекету, яке мало на меті корисливо насильницький характер це призвело до масового поширення бандитизму що погано відображалось на економіці країни люди ще масштабніше почали прикривати свої доходи задля того щоб не стати жертвами насильницького нападу з бандитським спрямуванням.

Підсумовуючи вище сказане можна зробити висновок що здавен - віків бандитизм поширювався великими масштабами недосконале законодавство не могла дати відсіч на той час поліція не знала , як має себе поводити в такій ситуації всі заходи які були прийняти задля знешкодження бандитських угруповань були марними адже банда завжди знала як можна обійти закон це призвело до соціально-економічних та політичних проблем багато осіб старалось приховувати свої доходи і це призвело до економічної кризи багато осіб жили в крайній безвиході а особи які відкривали малий бізнес зразу придушувались .

РОЗДІЛ II. Характеристика складу злочину, передбаченого статтею 257 кримінального кодексу України

2.1 Поняття бандитизму

В чинному КК України визначення бандитизму сформульовано доволі коротко але, не дивлячись на це, кожна його ознака потребує детального дослідження та роз'яснення. В кінцевому випадку кваліфікація даного злочину буде вважатись помилковою і не відображатиме дійсного стану явища з усіма наслідками, які із цього випливають [3, с. 258-263].

Доцільним вважаю звернути увагу на визначення бандитизму у статті 14 Закону «Про кримінальну відповідальність» від 25 грудня 1958 р. Бандитизм розумівся, як «організація збройних банд з метою нападу на державні, громадські установи підприємства або на окремих них осіб, а так само участь у таких бандах і скоєних ними нападах». Можливо провести діагональ, що дане поняття є дуже наближене до сьогоденного поняття хоч їх і розділяє пів століття але на сьогоднішній день поняття стало більш виражене. У даному твердженні було вказане відмежування злочинного діяння цього виду від інших форм організованої злочинної діяльності.

Даний злочин протягом багатьох років приховувався. Вважалось, в нашій країні такий злочин як бандитизм відсутній а коли вчинялись дії які входили об'єктивної сторони злочину то їх кваліфікували за іншими статтями кримінального кодексу.

Дана норма пройшла реорганізацію тобто законодавець, вбачав доцільніше перемістивши статтю бандитизму із розділу 1 розділу «Злочини проти держави » ККУ 1960 р. У розділ IX «Злочини проти громадської безпеки» (ККУ 2001 р.) . Із цього можна зробити висновок , що законодавець родовим об'єктом бандитизму вважає саме громадську безпеку [4, с. 192].

Значення статті 257 характеризується як напад на суб'єктів господарювання (підприємства установи і організації)або на певних осіб створення обставини які сприяють здійснені даного злочину . Належно вказати, що вчинення нападу є обов'язковою ознакою такої

форми бандитизму, як участі у нападі. З проаналізованого можна зробити висновок що визначення ознак складу бандитизму неможливе без визначення поняття бандитського нападу.

Значення терміну банди можна характеризувати як різновид злочинної організації, якій притаманні специфічні риси, такі як наявність зброї, та наявність мети нападу на суб'єкти господарювання тобто підприємства установи організації також напад на окремих громадян.

Така специфічна ознака як озброєність характеризується двома моментами

Коли хоча б в одного учасника є наявна зброя або предмет який є спеціально пристосований для нападу на людей на який поширений правовий режим і заборонені для загального використання тільки на дозвільній основі.

До зброї відноситься холодна та вогнепальна зброя мисливська гвинтівка спортивна військова і саморобна зброя.

Метою нападу на об'єкти господарювання або на третіх осіб означає, що бандитська організація досягає такого результату внаслідок насильства і створенню загрози небезпечної для життя осіб так як працює за винятковим цинізмом діє раптово і агресивно.

Також можна зазначити що організатор або учасник банди не обов'язково має брати участь у нападі тому що організація банди та участі у самій банді за своїми суттєвими ознаками не відрізняються від аналогічних дій відповідно до ст 254

2.2 Об'єктивні ознаки бандитизму

Бандитизм є небезпечний злочин, відоме в Україні з найдавніших часів. За останні роки в зв'язку з загальним зростанням злочинності збільшилася і кількість банд, що створюються з метою здійснення різних злочинів.

Основним об'єктом бандитизму є громадська безпека, оскільки створення озброєної банди і нападу на установи та громадян здатні не тільки завдати серйозної фізичної і матеріальної шкоди організаціям і приватним особам, а й протидіяти органам правопорядку, викликати тривогу серед населення, порушити нормальну життєдіяльність регіону.

Додатковим об'єктом бандитизму можуть виступати життя і здоров'я громадян, відносини власності, нормальна діяльність органів влади і управління

Об'єктивна сторона злочину полягає в активних діях в різних формах.

Форми бандитської діяльності наступні:

- 1) створення банди,;
- 2) керівництво бандою,;
- 3) участь в банді;
- 4) участь в нападі, що здійснюється бандою. [5, с. 1184].

Для правильного розуміння складу бандитизму, перш за все, слід визначити поняття банди. Кримінальний кодекс вказує на три ознаки банди, група, стійкість і озброєність. Однак ці ознаки потребують детального вивчення.

Під бандою слід розуміти організовану стійку групу з двох або більше осіб, заздалегідь які об'єдналися для здійснення нападів на громадян або організації. Банда може бути створена і для вчинення одного, але вимагає ретельної підготовки нападу ".

Ознаки банди:

Група осіб, складова банду, повинна заздалегідь об'єднатися для здійснення нападів на громадян або організації, тобто діяти за попередньою змовою. Від інших злочинних груп з попередньою змовою банда відрізняється стійкістю і озброєністю.

Про стійкість банди можуть свідчити, зокрема, такі ознаки, як стабільність її складу, тісний взаємозв'язок між членами, узгодженість їх дій, сталість форм і методів злочинної діяльності, тривалість її існування і кількість скоєних злочинів.

Таким чином, вже в момент створення банди передбачається її стійкість, більш-менш тривале існування і заняття злочинною діяльністю або вчинення хоча б і одного, але складного злочину, що вимагає великої і тривалої підготовки, наприклад пограбування банку.

Обов'язковою ознакою банди, передбачених ст.257 ККУ, є її озброєність, що припускає наявність в учасників банди вогнепальної або холодної, в тому числі метальної, зброї, як заводського виготовлення, так і саморобних, різних вибухових пристроїв, а також газового і пневматичної зброї.

Банда визнається збройною при наявності зброї хоча б у одного з її членів і поінформованості про це інших членів банди.

Також важливо мати на увазі, що для складу бандитизму не потрібно фактичного застосування зброї, а досить його наявності хоча б у одного члена банди.

Ще одним обов'язковим ознакою банди є мета її створення, такою метою є напад на громадян або організації.

Напад при здійсненні бандитизму - це не тільки акт застосування насильства, а процес, який має часові межі, протягом якого зберігається реальна небезпека застосування насильства до певного кола осіб. Головною складовою частиною нападу вважається застосування або можливість застосування насильства.

Можна зазначити три етапи аналізу об'єкта.

Першим структурним елементом розглянутих суспільних відносин виступають учасники або суб'єкти. Особливість бандитизму як злочину, однак, полягає в тому, що заподіяння шкоди об'єкту не може здійснюватися шляхом прямого впливу на суб'єкт відносини. В силу конструкції цього складу злочину, карається підготовча діяльність до скоєння конкретних злочинів.

Другий структурний елемент об'єкта злочину виступає, все те, з приводу чого або у зв'язку з чим існують суспільні відносини щодо забезпечення основ загальної безпеки, в системі об'єкта бандитизму, називається предметом. Щодо злочинів проти громадської безпеки в спеціальній літературі предметом визнається громадська безпека як певне соціальне благо. Вважається, що громадська безпека - це самостійне соціальне благо, що не певна сукупність різних суспільно важливих благ, а стан їх захищеності. Таким чином, предметом розглянутих суспільних відносин є громадська безпека як соціальне

блага, що представляє собою стан захищеності суспільства і його матеріальних і духовних цінностей.

Третім і останнім структурним елементом в системі об'єкта бандитизму є соціальний зв'язок між суб'єктами з приводу предмета суспільних відносин, тобто взаємні права та обов'язки цих суб'єктів. З одного боку, уповноважені суб'єкти зобов'язані забезпечувати стан захищеності суспільства і його матеріальних і духовних цінностей, і мають право на встановлення і застосування заходів економічного, політичного, організаційного та іншого характеру, адекватних загрозам життєво важливим інтересам суспільства.

2.3 Суб'єктивні ознаки бандитизму

Відповідно до ст. 26 КК України із суб'єктивного боку поведінка співучасників під час скоєння сумісного злочину завжди характеризується умислом, оскільки співучастю у злочині визнається умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у скоєнні умисного злочину. Тобто співучасть проявляється у скоєнні єдиного для всіх учасників злочину, у якому відображається єдина воля та єдиний намір скоїти цей злочин. При цьому мотиви скоєння злочину у співучасників можуть і не співпадати.

Відповідного до кримінального законодавства України можна виділити ознаки співучасті, такі як умисел взаємна обізнаність про спільне скоєння злочину і та наявність двостороннього суб'єктивного зв'язку між особою виконавцем та іншими співучасниками [6, с. 94-98].

Отже, першою суб'єктивною ознакою співучасті є умисел кожного учасника щодо скоєного спільно злочину.

Другою суб'єктивною ознакою є взаємна обізнаність споріднена з інтелектуальним моментом тобто розуміння кожного учасника факту скоєння кримінально карного злочину за яке передбачено покарання розуміння суспільно небезпечного характеру не тільки свого діяння, але і діянь співучасників банди.

Третьою виступає узгодженість між учасниками банди тобто змова в процесі якої кожен учасник виявляє бажання взяти участь у кримінально карному діянні.

Суб'єктивна сторона бандитизму - це психічна діяльність особи, безпосередня пов'язана з вчиненням злочину. Вона утворює психологічний, тобто суб'єктивне, зміст злочину, тому є його внутрішньою (по відношенню до об'єктивної) стороною. Зміст суб'єктивної сторони злочину розкривається за допомогою таких юридичних ознак, як мотив, мета, умисел.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується виною у формі прямого умислу. Винний усвідомлює, що створює банду, здійснює керівництво нею, бере участь в банді або здійснюваних нею нападах і бажає цього. Обов'язкова ознака суб'єктивної сторони бандитизму - мета нападу на громадян або організації.

Суб'єктом бандитизму є осудна особа, яка досягла 14-річного віку.

Несамовиті особи внаслідок хронічного або тимчасового психічного розладу, слабоумства чи іншого хворобливого стану своєї психіки не можуть розглядатися як учасники банди, так як для участі в банді необхідна попередня спільна домовленість про скоєних в майбутньому діях, адекватна їхня оцінка й усвідомлення того, що вони є суспільно небезпечними. Якщо для здійснення нападу організатор або керівник банди залучає несамовитий особа, має місце посереднє заподіяння шкоди і організатор або керівник повинні нести відповідальність за ті конкретні дії, які були вчинені неосудним.

Несамовиті особи не віддають звіт в своїх діях, не усвідомлюють їх суспільно небезпечний характер або не можуть керувати ними. З таких позицій можна говорити про спільну психічної діяльності несамовитого і здорового глузді в плані їх спільності. У несамовитого відсутня винна ставлення до спільного вчинення злочину, а значить, можна зробити висновок про те, що не можна говорити про спільне вчинення злочину. Це одна сторона. Інша полягає в наступному. Вина є обов'язковою ознакою елемента складу злочину, але не є ознакою злочину. Ознакою злочину є матеріальний критерій. Причому

перший, матеріал, є як би основним, так як саме в силу небезпеки діяння для суспільства воно визнається злочином і потім закріплюється в цій іпостасі в Кримінальному законодавстві, набуваючи формальна ознака.

З суб'єктивної сторони складу бандитизму передбачає вину у формі прямого умислу.

Виникнення і формування прямого умислу в даному злочині - це складний психологічний процес, що включає в себе такі етапи як, по-перше, виникнення у групи людей певної потреби в скоєнні бандитизму, по-друге, усвідомлення ними цієї потреби, виникнення в їхній свідомості певних мотивів і відповідного бажання (хотіння) у вигляді постановки певної мети, по-третє, боротьба цих мотивів, по-четверте, прийняття остаточного рішення, і по-п'яте, реалізація цього рішення в скоєнні бандитизму

В даному випадку мотив скоєння бандитизму передує виникненню наміру, тобто рішення вчинити злочин для досягнення спеціальної мети. Мотив, далі призводить до постановки мети дії і вибору засобів і способів її досягнення.

Надзвичайно велика роль мотиву злочину не тільки у формулюванні умислу, а й постановці мети: кожному мотиву відповідає певна мета. Без мотиву не може бути скоєно жодне умисний злочин, бо саме мотив формує умисел, і мета злочинного діяння, будучи тією основою, на якій тримається злочинна мета. Якщо мотив дає можливість відповісти на питання, чому ця людина вчинила певним чином, то встановлення мети дозволяє з'ясувати, навіщо він скоїв даний злочин і, досягнення якого результату переслідувало його вчинення.

В даному випадку в зміст прямого умислу при організації озброєної банди входить усвідомлення особи, що воно організовує збройну банду для вчинення нападів на державні, громадські або приватні установи або підприємства або на окремих осіб - громадян, і бажання організувати таку банду.

Прямий умисел при участі в озброєній банді передбачає усвідомлення особою факту своєї приналежності до даної озброєній банді і бажання бути її членом. Змістом прямого умислу при участі в нападах, скоєних збройною бандою, полягає в усвідомленні факту своєї участі в нападах, скоєних збройною бандою, і бажання брати участь в них.

ІІІ Розділ Кримінально -правові проблеми кваліфікації бандитизму

Відповідно до Кримінального кодексу України кваліфікація бандитизму викликає проблема з кримінально-правовою , кримінологічною характеристикою бандитизму, а також з кримінальною відповідальністю за цей злочин вважається одним з найважчих та найсуперечливіших питань.

Дана проблема розглядається на теренах України багатьма науковцями ще за часів Руської правди, багато проблем так і залишились невирішеними та спірними, що викликає проблеми та створює складнощі при кваліфікації кримінально карного діяння , а також при визначенні меж кримінальної відповідальності за таке покарання осіб, які взяли участь у організації такого злочинного озброєного угруповання, є її учасниками або брали участь у нападах, вчинюваних бандою.

Проблематикою кваліфікацій бандитизму як єдиного складеного діяння чи як ідеальної сукупності злочинів, очевидно, має бути вирішення за допомогою аналізу, перш за все, об'єктивної сторони цього злочину. Саме цей елемент складу злочинного діяння дозволяє визначити, які об'єктивні ознаки суспільно небезпечного посягання характеризують ст. 257 і повністю охоплюються його складом, а які – виходять за межі складу, а тому потребують окремої, додаткової кваліфікації.

Насамперед, проблемним є визначення об'єкта бандитизму, яке полягає в тому, що розглядуване злочинне діяння містить в собі кілька об'єктів , оскільки, цитуючи саму диспозицію статті, він посягає не лише на громадську безпеку, яка характеризується , як стан гарантії та захисту сукупності прав і свобод громадян, які під пильним контролем охороняються законом,т а також передусім спрямувати всі заходи щодо захисту найважливіших життєво важливих інтересів людини, громадянина, суспільства й держави, на які здійснюється злочинне посягання або створюється загроза такого посягання, а може бути спрямованим проти інтересів особи, власності, економіки, правосуддя, порядку управління тощо.

Р. Л. Чорний, розглядаючи безпосередній об'єкт злочину відповідно до ст. 257 ККУ, вказує, що у 3 формах прояву цього злочину основний безпосередній об'єкт збігається. Отож на мою думку «охоронювані законом про кримінальну відповідальність суспільні відносини щодо забезпечення громадського спокою, безпеки існування підприємств, установ, організацій та окремих осіб від насильницьких посягань такої злочинної групи, якою є банда» [1].

Проте, аналізуючи об'єктивні ознаки злочину, можна погодитися з думкою Ю.Г. Гаврилова стосовно того, що бандитизм є таким злочином який виступає багатооб'єктним, тому він заподіює шкоду чи ставить під загрозу її заподіяння невизначеному колу але мотиви цього злочину на кваліфікацію не впливають – і тому більша частина нападів, чинених бандами, носить все ж таки корисливий характер, тобто злочин спрямовано на відносини власності [7, с. 20] .

Об'єктивна сторона бандитизму – це вчинення одної або багатьох схожих дій, вказаних в диспозиції статті 257 КК України.

Згідно з чинним кримінальним законодавством України виділяються наступні форми здійснення бандитизму:

1. створення озброєної банди або керівництво цією бандою;
2. участь в банді або участь в нападах, скоєних бандою;
3. створення банди, керівництво бандою, участь в банді і в здійснюваних нею нападах з використанням свого службового становища.

Як випливає з положень ст. 257 Кримінального кодексу України, один факт створення озброєної банди з метою нападу на державні та громадські установи, підприємства або на окремих осіб - громадян вже утворює закінчений склад бандитизму, навіть в тому випадку, коли ця банда навіть і не зробила жодного нападу. Відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду України під організацією збройної банди "слід розуміти будь-які дії, результатом яких стало створення стійкої озброєної групи з метою вчинення нападів на громадян або підприємства, установи, організації. Вони можуть виражатися в змові,

підшукані співучасників, придбанні зброї, розробці планів і розподілі ролей між членами банди.[8].

Створення озброєної банди може виражатися в підшукані людей, які увійшли б в банду, у схилянні їх до вступу в озброєну банду, придбанні зброї для банди, в розробці планів злочинних дій банди, в розподілі ролей між вступили в банду особами і у всякого роду інших діях, спрямованих на створення стійкої озброєної групи людей для подальших нападів. У постанові Пленуму Верховного Суду України вказувалося: "Якщо засуджені скоїли вбивство працівника міліції з метою заволодіння зброєю для подальшого здійснення збройних нападів, то ці дії містять ознаки ст. 257 Кримінального кодексу України оскільки ця стаття передбачає відповідальність не тільки за участь в банді, а й за сам процес організації збройних банд.

Створення банди, як форма прояву бандитизму в судовій практиці зустрічається досить рідко, оскільки згадана діяльність відбивається в підготовчих до нападу діях, зовнішній контроль за якими дуже скрутний. Тому до моменту викриття банда встигає зробити не один напад. Отже, під створенням банди розуміються будь-які дії, результатом яких стає освіту організованою стійкої озброєної групи з метою нападу на громадян або організації. Дії, спрямовані на створення банди, носять різноманітний характер, проте в кожному випадку суди зобов'язані у вироку вказати, в чому конкретно виразилися дані дії. Причому, констатація створення озброєної банди з зазначенням конкретних доказів завжди повинна передувати доказам по обґрунтуванню зобов'язання членам і керівникам банди конкретних нападів.

Можна зазначити що бандитизм відноситься до злочинів з усіченим складом, тобто для настання кримінальної відповідальності за цей злочин не потрібне встановлення суспільно небезпечних наслідків.

Створення банди - це первісна стадія формування збройної банди, після чого можна сказати, що стійка озброєна група (банда) створена. Надалі дії організатора можуть бути різними, що буде впливати на кваліфікацію вчинених ним діянь. Так, після створення банди організатор може стати або її

керівником, або розчинитися серед інших учасників банди, виконуючи покладені на нього завдання вже новим керівником. У першому випадку він стає організатором-керівником, у другому - організатором-учасником. В силу ч. 1 ст. 30 Кримінального кодексу організатор банди несе відповідальність не тільки за організацію банди (створення, керівництво), але і за всі здійснювані бандою злочину (як її учасник), якщо вони охоплювалися його умислом.

Після стадії створення організованої озброєної групи всі основні функції з управління зосереджуються в руках керівника. Але їм, як зазначалося раніше, може стати не тільки організатор, але і будь-який член банди, який зосередить у своїх руках ці функції.

Поняття керівництва бандою дається в постанові Пленуму Верховного Суду України, згідно з яким воно означає прийняття рішень, пов'язаних як з плануванням і організацією злочинної діяльності банди, так і з вчиненням нею конкретних нападів. Керівництво створеної бандою може полягати у визначенні її злочинної діяльності, виборі конкретних об'єктів і способів, скоєних бандою нападів, "виховної" роботи з особовим складом, покарання тих, що провинилися членів банди, прийнятті рішень про фізичну ліквідацію потерпілих і свідків, приховуванні та збуті викраденого майна. Зміст і функції керівника банди не завжди легко розпізнати і відрізнити їх від діяльності інших учасників банди, тому як брати участь в плануванні злочинів, в їх організації, в забезпеченні функціонування банди можуть всі учасники банди. Керівника ж відрізняє те, що саме він визначає, в кінцевому рахунку, що, як і коли буде робити банда, тобто він приймає рішення, що визначають всю діяльність озброєної банди на далеку або близьку перспективу.[9]

Керівництво передбачає, що: а) особа, яка створила банду, є її ватажком або одним з лідерів (в цьому випадку воно несе відповідальність одночасно за створення і подальше керівництво бандою); б) особа було висунуто керівником або одним з ватажків (хоча і не брало участі в організації банди). Для нього злочин буде закінченим з моменту надання їм згоди на виконання функцій керівника або ватажка банди, підтверджене будь-якими практичними діями.

Сюди ж слід віднести виконання керівних функцій у складі банди, тобто керівництво окремими операціями, участь в плануванні злочинного акту, керівництво окремими підрозділами тощо

Таким чином, організація банди і керівництво нею є найнебезпечнішими формами бандитизму, але на практиці основною формою все ж виступає - участь в банді і в нападах здійснюваних нею.

Для складу бандитизму досить також і самого факту участі в озброєній банді, тобто факту вступу в озброєну банду і виконання в інтересах цієї банди тих чи інших злочинних дій, хоча б вступив в банду і не брав безпосередньої участі в скоєних бандою нападах. Участь в озброєній банді може виражатися в постачанні банди зброєю, подисканні відповідних для нападу об'єктів, в приховуванні членів банди і зброї, в зберіганні та збуті придбаного бандою злочинним шляхом майна, надання приміщення для зустрічей членів банди, залучення нових членів в неї.

Склад бандитизму буде і в тому випадку, коли особа, яка не є членом банди, брало участь в нападі, скоєному збройною бандою, якщо, звичайно, ця особа усвідомлювала, що бере участь в нападі, що здійснюється збройною бандою. Об'єктом скоєних збройною бандою нападів можуть бути державні установи (наприклад, банки, ощадні каси, поштово-телеграфні відділення, магазини, склади, ресторани, столові, намети), громадські установи та організації (наприклад, кооперативні магазини), або окремі особи - громадяни. Напади при бандитизмі можуть бути здійснені також і на представників влади, і на народних дружинників, які намагаються перешкодити злочинної діяльності бандитів і затримати їх.

Зазвичай здійснюються бандою нападу бувають пов'язані із застосуванням насильства щодо працівників організацій або приватних осіб і представників влади. При цьому застосовується бандитами насильство може бути як фізичним (наприклад, заподіяння смерті, нанесення тілесних ушкоджень, удари і побої, позбавлення та обмеження волі), так і психічним

(наприклад, погроза заподіяння смерті, нанесенням тілесних ушкоджень та вчиненням інших насильницьких дій).

Напади збройної банди на державні, громадські установи та підприємства і на окремих громадян зазвичай пов'язані з розкраданням державного і громадського майна або викраденням особистого майна громадян. Такі напади можуть супроводжуватися і знищенням і пошкодженням державного, громадського або особистого майна громадян. При нападах банди нерідкі випадки і надання збройного опору представникам влади, а також насильницького звільнення заарештованих з-під варти. Іноді, бандитські напади можуть супроводжуватися і груповим згвалтуванням. Діяльність рядових членів банди кваліфікується за ч. 2 ст. 257 Кримінального кодексу України як участь в банді або в здійснюваних нею нападах. Участь у банді полягає не тільки в безпосередній участі в скоєних бандою нападах, але і у виконанні інших дій в інтересах банди: фінансування, постачання зброєю, підшукуванню об'єктів для нападу, забезпечення транспортом, встановлення контактів з корумпованими працівниками правоохоронних органів.

Участь же в скоєних бандою напади полягає в безпосередній участі хоча б в одному нападі банди особи, яка, не будучи членом банди, усвідомлювала, що бере участь в злочині, що здійснюється бандою. Учасник банди погодить свою поведінку і функції з іншими учасниками, а ті узгодять свою поведінку з ним. Має місце взаємне узгодження дій винних в ході спільного приготування до злочину, кожен з учасників зобов'язується виконувати узгоджену частину єдиного злочинного посягання і усвідомлює, що ця діяльність здійснюється в зв'язку з приналежністю його до банди.

Участь у банді визнається закінченим з того моменту, коли особа дізналася про злочинні наміри банди, дало згоду на вступ в неї і виконання окремих доручень, підкріпивши це конкретної практичної діяльністю, а не тільки висловивши словесне заяву. Зовсім не обов'язково, щоб ця особа знало всіх або декількох членів банди. Для визнання особи учасником банди при наявності певних суб'єктивних моментів досить його взаємодії хоча б з одним

членом банди або її керівником. Нападом слід вважати дії, спрямовані на досягнення злочинного результату шляхом застосування насильства над потерпілим або створення реальної загрози його негайного застосування. Напад озброєної банди слід вважати таким, що відбувся навіть в тих випадках, коли члени банди зброя не застосовувалася, а мета злочину була досягнута за рахунок висловленої або очевидної для потерпілого погрози його застосування.[10]

Розділ IV Відповідальність за бандитизм у кримінальному законодавстві зарубіжних країн

Відповідно до Українського законодавства за бандитизм призначена відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 15 років з конфіскацією майна [11] .

Така міра покарання за вчинення бандитизму простежується за законодавством більшості країн пострадянського простору. Крім того, покарання організаторів і учасників банди є також різним.

Отож, відповідно до статті 217 Кримінального кодексу Азербайджанської Республіки бандитизм визначається як стійка озброєна група з метою нападу на організації чи громадян. За організацію банди та керівництво нею відповідальність передбачена за ч.1 ст. 217 у виді позбавлення волі на строк від 10 до 15 років, а відповідно за участь у ній чи у вчинюваних нею нападах – від семи до дванадцяти років[12] .

За статтею 224 Кримінального кодексу Грузії за організацію озброєної банди відповідно до ч. 1 передбачене покарання від дванадцяти до двадцяти років позбавлення волі, тоді як за участь в ній чи у вчинюваних нею нападах, – покарання у виді позбавлення волі від восьми до дванадцяти років[13] .

Проаналізувавши декілька закордонних кодексів прослідковується більш суворіше покарання за вчинення бандитизму, ніж у вітчизняному КК бачимо і в Кримінальному кодексі Республіки Молдова, зокрема в статті 283, – позбавлення волі на строк від 7 до 15 років[14].

Також у Кримінальному кодексі Туреччини передбачено відповідальність трьох категорій осіб:

1) у ч. 1 ст. 168 – осіб, які організували озброєну спільноту чи банду або керували ними або виконували окремі обов’язки в таких спільнотах чи бандах

2) У ч. 2 ст. 168 – інших членів таких спільнот чи банд (тяжке позбавлення волі на строк від десяти до п’ятнадцяти років);

3) у ч. 1 ст. 169 – осіб за надання укриття, сприяння, продовольства, зброї, спорядження чи одяг такому співтовариству чи банді, або іншим чином полегшення їхніх дій, завідомо знаючи про характер їхньої діяльності (позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років) [15] .

Досліджуючи законодавство зарубіжних держав можна побачити , що законодавець диференціював відповідальність учасників банд залежно від виконуваних ролей.

Наприклад у статті 516 КК Іспанії зазначено, що ініціатори та керівники озброєних банд, формувань або терористичних груп, а також конфлікт між організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)особи, які очолюють їх підрозділи, підлягають покаранню у вигляді тюремного ув'язнення на термін від восьми до чотирнадцяти років або позбавленням права обіймати відповідні посади або державний пост на строк від восьми до п'ятнадцяти років [16] .

А Особи, які входять до зазначених організацій, караються позбавленням волі з тюремним ув'язненням на термін від 6 до 12років з позбавленням права обіймати відповідні посади або державний пост на строк від шести до чотирнадцяти років.

Також передбачена відповідальність за підбурювання, змову і пропозицію вчинити злочин, передбачений попередніми статтями, але покарання не є суворим.

Можна зазначити великий недолік нашого законодавства щодо кримінальної відповідальності за ці діяння в одній частині статті Особливої частини КК як це передбачено у ст. 257 КК України недоцільно.

Серед особливо кваліфікуючих ознак цих злочинів можна виділити: вчинення злочину особою з використанням свого службового становища наприклад:

ст. 230 КК Киргизької Республіки ст. 237 Казахстану ст. 186 Таджикистану ст. 209 КК Російської Федерації. Виокремлення такої кваліфікуючої ознаки як вчинення злочину з використанням службового становища, на мій погляд, є недоцільним, оскільки протиправні дії службової

особи, що брала участь у такій дії слід кваліфікувати за сукупністю із правопорушенням у сфері службової діяльності.

ВИСНОВКИ

Підчас написання своєї курсової роботи я визначила що в системі організованої злочинності бандитизм займає доволі особливе місце. Оскільки він характеризується особливою жорстокістю і цинізмом найбільш яскраво вираженим корисливо-насильницьким спрямуванням також прояву застосування щодо уражених верств населення .

Проводивши дослідження можна зазначити що бандитизм процвітав з давніх - давен і до сьогодні він позиціонувався як особливо небезпечний злочин, про те говорить багато історичних досліджень він є доволі різноманітний відповідно до заходів різних за своєю формою та характером, які були покликані на боротьбу з ним.

Організування озброєних угруповань існували здавна, це були такі угруповання які змогли пристосуватись то будь – якого рівня розвитку суспільства вони несли велику загрозу суспільству та спричиняли політично-економічні негаразди стали поштовхом до появи тіньового бізнесу .

Все це стало поштовхом не тільки криміналізувати але і формалізувати бандитські напади в країні . Тому із часу проголошення незалежності України слугувало у позитивним змінам у життєдіяльності держави, а якщо бути точним то , воно призвело до демократизації та визнання першочерговим пріоритетом соціальних цінностей а саме життя і здоров'я , яке відповідно до Конституції України вважається найбільшою цінністю держави, на сторожі яких, власне, і стоїть громадська безпека, бандитизм відносять до категорії злочинів, які посягають на громадську безпеку.

Можна зазначити що найбільшою перепорою на шляху до ефективної боротьби з бандитизмом в Україні є недосконалість законодавства, а саме кримінально-правової кваліфікації і регламентування відповідальності за бандитизм, що супроводжує виникненню численних неточностей і помилок під час самого розслідування також судових слухань даних справ про бандитизм, найбільшою проблематикою є затягуванням судового процесу , що супроводжується негативними наслідками .

Проаналізувавши законодавство зарубіжних країн я дійшла висновку що небезпека яка зумовлена учасниками банди спричиняє великі проблеми державі та громадянам найбільш страждає , економіка, що негативно відбивається на дохідній частині бюджету, а як результат соціальні виплати здійснюється невчасно або не здійснюються взагалі . Також законодавець повинен здійснити рішучі дії направлені на виявлення і притягнення до кримінальної відповідальності організаторів і членів банд, постійно вдосконалювати законодавство, тому що суспільство рухається вперед а законодавство стоїть на місці також удосконалити , кримінологічну обізнаність населення також при можливості створити спеціальні підрозділи,, які будуть займатися тільки розслідуванням і попередженням даних.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що найголовнішою метою бандитизму є насильницький характер завданням великої шкоди створюється загроза спричинення шкоди не лише громадській безпеці, але і життю і здоров'ю особи, її недоторканності, власності особи, на яку вчинюється напад. Зважаючи на це, вважаю,що покарання на сьогоднішній день не є достатнім за вчинення таких злочинних дій. Саме тому, врахувавши досвід зарубіжних країн, пропонуємо наступну редакцію статті 257 КК України:

Стаття 257. Бандитизм

1. Організація стійкої озброєної групи (банди) з метою нападу на підприємства, установи, організації чи керівництво нею -

караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

2. Участь у банді -

караються позбавленням волі на строк від десяти до років з конфіскацією майна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чорний Р. Л. Бандитизм за кримінальним правом України : дис. канд. юрид. наук / Чорний Руслан Леонтійович. – К., 2005. – 236 с.
2. Декрет РНК РРФСР від 20 липня 1918 року "Про суд".
https://kia.court.gov.ua/sud2690/sud_1/istoria/
3. Семенишин М.І. Об'єктивні ознаки бандитизму за кримінальним законодавством України . *Підприємництво , господарство і право*. 2020 . №5. С.258-263.)
4. Вознюк А.А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с.
URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/1684/1/Monohrafia.pdf>
(дата звернення: 17.03.2021).
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 4-е вид., переробл. та допов. Київ : Юрид. думка, 2007. 1184 с.
URL: https://dakor.kiev.ua/wp-content/uploads/%D0%9D%D0%9F%D0%9A-%D0%9A%D0%9A_%D0%A5%D0%B0%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%8E%D0%BA_11_sayt.pdf
(дата звернення: 17.03.2021).
6. Абакумова Ю.В. До уточнення сутності спільності вчинення діяння як ознаки співучасті / Ю.В. Абакумова // Право та державне управління : зб. наук. праць. – 2012. – № 1. – С. 94–98.
7. Гаврилов Ю.Г. Бандитизм: кримінально-правова характеристика та проблеми кваліфікації : автореф. дис. ... канд. юр. наук : 12.00.08. Запоріжжя , 2017. 20с.
URL: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/Гаврилов02.10.pdf
(дата звернення: 17.03.2021).
8. Пленум Верховного Суду України в п. 17 Постанови № 13 від 24 грудня 2005 р. «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями».

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text>

(дата звернення: 17.03.2021).

9. Оборотова Ю.М. Регіональний науковий юридичний альманах : *Українська державність та право на рубежі сторіч*: За заг. ред. проф., докт. юр. наук :Одеса, 2006. 160 с .

10. Головкін Б.М. Розмежування розбою вчиненого організованою групою, і бандитизму. *Вісник прокуратури*. 2006. - №8(62). С. 53-61.

11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. № 2341-III. Дата оновлення: 17.04.2021.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 18.04.2021).

12. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики от 30.12.1999. № 787-IQ. Дата оновлення: 09.07.2019.

URL:https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30420353. (дата звернення: 17.03.2021).

13. Уголовный кодекс Грузии от 22.07.1999. № 2287. Дата оновлення: 01.10.2019.

URL:<https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426?publication=212> .(дата звернення: 17.03.2021).

14. Уголовный кодекс Республики Молдова от 18.04.2002. № 985-XV. Дата оновлення: 09.07.2020.

URL:https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30394923

(дата звернення 18.04.2021).

15. Türk Ceza Kanunu 26 Eylül 2004. № 5237.(дата звернення: 17.03.2021).

URL:<http://advokatantalya.ru/%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B5%D1%86%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%8B%D0%B9-%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81/>

16. Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. Дата оновлення: 02.03.2019. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444> (дата звернення: 18.04.2021).